

PEL PROGRÉS DE LA PÀTRIA

Enric Sòria

Dins les confuses circumstàncies polítiques actuals, un dels gestos que més polseguera ha causat ha sigut la proposta feta pel ministeri d'Educació que els pares trien en quina llengua han de ser educats els seus fills a Catalunya. Es tractaria d'un torpede en la línia de flotació de la política d'immersió lingüística fins ara seguida per la Generalitat. La immersió a l'escola, com a mecanisme d'integració social en un territori asimètricament bilingüe, pot ser discutible en teoria, però en la pràctica ha funcionat molt bé. Ha garantit un bon coneixement de les dues llengües oficials en aquest país sense provocar gaires tensions. És evident que suprimir-la o entrebancar-la té un propòsit que va més enllà de la pedagogia, la integració social o la defensa de les llibertats de l'individu. Entre altres, Ferran Sáez ho ha posat de relleu en un article publicat a l'*Ara* el 21 de febrer passat: «La qüestió sempre ha estat la llengua».

Sí, la qüestió sempre és aquesta, perquè, com bé diu Sáez, en altres parts del món potser passen unes altres coses, però ací la llengua genera identitat, i la consciència d'una identitat pròpia acaba tenint repercussions polítiques. La simple fórmula de Castelao, «una llengua, un poble, una nació» no serà certa sempre ni a tot arreu, però en la pell de brau provoca una aquiescència implícita pràcticament unànime. Per això, la defensa de la llengua pròpia ha sigut una constant del catalanisme i, d'altra banda, l'odi al català, la voluntat d'extirpar-lo o almenys reduir-lo a una innòcua curiositat folklòrica ha sigut també una constant del patriotisme espanyol. El català fa nosa perquè, a Espanya, la llengua de la pàtria —i per tant l'única vàlida— és l'espanyol. La resta són anomalies. De totes les declaracions que s'han fet últimament sobre el tema, la més reveladora potser siga un discurs del president Rajoy, segons el qual els esforços emprats per redreçar la situació del català atempten contra *el progrés*. En la seua mentalitat, el futur d'Espanya només pot expressar-se en espanyol, i el català no pot ser més que una antigalla retrògrada que tard o d'hora hauria d'extingir-se. El progrés és això: una llengua, un poble, una nació. És l'ideal que sempre han procurat aconseguir. La constant passa pels comentaris despectius del president

Suárez a l'ús del català en la ciència i es remunta a Felip V. Durant les dictadures, no s'estalvien càstigs i prohibicions; en temps democràtics, les traves són més discretes, però hi són. El català destorba. Francesc Ferrer i Gironès, en *La persecució política de la llengua catalana*, estudiava aquesta trista continuïtat al llarg del temps. El clàssic d'Artur Perucho, *Catalunya sota la dictadura* (de Primo de Rivera) n'il·lumina un tram ben significatiu.

Artur Perucho va ser un escriptor valencià molt relacionat amb Catalunya, on residí un temps. Des de ben jove, va ser un periodista polític i cultural ben informat, agut i clarividient. La seua única novel·la, *Ícar o la impotència* (1929), un relat d'iniciació juvenil ambientat a París, és la peça més ambiciosa de la narrativa valenciana anterior a la guerra, amb els seus debats sobre l'art contemporani i la llibertat de costums. Les pretensions del relat eren considerables, però li faltava destresa en la construcció de l'arquitectura narrativa. Com a periodista és molt millor.

Catalunya sota la dictadura és un llibre exhaustivament documentat i ben escrit. Al darrere, s'hi percep el periodista que coneix l'ofici i que maneja amb eficàcia la ironia. En especial té interès el capítol dedicat a la persecució de la llengua. En això, la dictadura de Primo és tot un precedent de la de Franco. En resum, prohibí l'ús del català en tots els actes públics, en la publicitat i fins en la conversa dels funcionaris en llocs institucionals. Per descomptat també a l'escola i a l'església. Almenys es pogueren seguir publicant llibres i diaris

en català, però amb restriccions. Primo de Rivera considerava que l'ús familiar de les llengües regionals era permisible (tampoc no hauria pogut prohibir-lo), però, fora de l'àmbit íntim, el català era antipatriòtic. Ho van dir en tots els tons possibles, ell i els seus adlàters: *l'idioma patrio* és l'únic *procedente y correcto*. El català era impropri. Al capdavall, amb la força de l'estat, no feien més que corregir una anomalia: treballaven pel progrés. Ho continuen fent. La forma en què Artur Perucho exposa la mentalitat subjacent d'un nacionalisme d'estat aferrissadament uniformista és exemplar encara avui. Per això, la reedició d'un treball tan demolitorament acurat com aquest és oportuna. ■

Artur PERUCHO i BADIA

Catalunya sota la Dictadura
 Barcelona:
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
 2018, 328 pp., 23 €